సుప్రీం కోర్టు రిపోర్టులు

బిజయ్ కాటన్ మిల్స్ లిమిటెడ్

1954
అక్టోబర్ 14

వర్సెస్

అజ్మీర్ రాష్ట్రం

[మెహర్ చంద్ మహాజన్ సి.జె., ముఖర్జీ వివియన్ బోస్, జగన్నాథదాస్ మరియు వెంకటరామ అయ్యర్, న్యాయమూర్తులు]

భారత రాజ్యాంగం, ఆర్టికల్స్ 19 (1) (జి), 19(6) - కనీస వేతనాల చట్టము (XI/1948), సెక్షన్లు 3, 4 మరియు 5 - సంబంధిత ప్రభుత్వం - కనీస వేతనాల రేటును నిర్ణయించడం – ఆర్టికల్ 19(1) (జి) కింద హామీ ఇచ్చిన ప్రాథమిక హక్కులను హరించడమా.

కనీస వేతనాల చట్టము (XI/1948) లోని సెక్షన్లు 3, 4 మరియు 5 లోని నిబంధనలు యజమాని మరియు ఉద్యోగి మధ్య పారిశ్రామిక వివాదంలో కనీస వేతనాల రేటును నిర్ణయించడానికి సంబంధిత ప్రభుత్వానికి అధికారం ఇస్తాయి మరియు ఈ చట్టము కింద నిర్ణయించిన వేతనాలు చెల్లించకపోవడం క్రిమినల్ నేరం.

నిర్ణయించారు , రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19(1) (జి) ప్రకారం హామీ ఇవ్వబడిన వాణిజ్య లేదా వ్యాపార స్వేచ్ఛను కొంతవరకు ఆటంకం కలిగించినప్పటికీ కనీస వేతనాల రేట్లను నిర్ణయించడం ద్వారా ఒప్పంద స్వేచ్ఛపై విధించిన ఆంక్షలు సహేతుకమైనవి కావున, సాధారణ ప్రజా ప్రయోజనాల దృష్ట్యా రాజ్యాంగంలోని 43 వ ఆర్టికల్ లో పొందుపరిచిన రాజ్య విధానము యొక్క ఆదేశిక సూత్రములలో ఒకదానిని అమలు చేసే ఉద్దేశ్యంతో విధించబడుతున్నాయి, ఆర్టికల్ 19 లోని ఉపవాక్యము (6) లోని షరతుల ద్వారా సంరక్షించబడతాయి.

ఎస్. ఐ. ఎస్ట్. మొదలైన వర్సెస్ *మద్రాస్ రాష్ట్రం* (1954) 1 ఎం. ఎల్. జె. 518 సూచించబడింది.

ప్రారంభిక అధికార పరిధి: పిటిషన్ల సంఖ్యలు 188 మరియు 189/1954.

ప్రాథమిక హక్కుల అమలు కోసం భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 ప్రకారం.

హెచ్. ఎం. సీర్‌వాయ్, జె. బి. దదచంజీ, రాజీందర్ నారాయణ్ పిటిషనర్ల తరఫున.

సి. కె. దఫ్తరీ, భారత సొలిసిటర్-జనరల్ (ఎం. ఎం. కౌల్ మరియు పి. జి. గోఖలే, అతనితో పాటు) ప్రతివాది తరపున.

1954 అక్టోబర్ 14 కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు వెలువరించినది

మ ఖజేన్యాయమూర్తి – రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 ప్రకారం ఈ రెండు సంబంధించిన పిటిషన్లను ఇప్పుడు పరిశీలిస్తాను. ఈ పిటిషన్లలో ఒకదానిలో, అనగా పిటిషన్ నెం. 188లో, శ్రీ బిజయ్ కాటన్ మిల్స్ లిమిటెడ్ (ఇకపై 'కంపెనీ' అని పిలుస్తారు), సివిల్ అప్పీల్ నెం. 139/1954 లో అప్పీలుదారు, పిటిషనర్ గా ఉన్నారు, మరొక పిటిషన్ లో, అనగా, పిటిషన్ నెం. 189, దానిలో పనిచేస్తున్న పలువురు ఉద్యోగులు దాఖలు చేశారు. ఈ రెండు పిటిషన్లకు మద్దతుగా నిలుస్తున్న శ్రీ సీర్‌వాయ్ వాదనలను అభినందించడానికి, కొన్ని ప్రాథమిక వాస్తవాలను వివరించడం అవసరం:

వేతనాల పెంపునకు సంబంధించి 1950 లో కంపెనీకి, కార్మికులకు మధ్య పారిశ్రామిక వివాదం తలెత్తిందని, ఈ వివాదాన్ని అజ్మీర్ ప్రభుత్వం 1950 డిసెంబర్ 1 నాటి అధిసూచన ద్వారా ఇండస్ట్రియల్ ట్రిబ్యునల్ కు సూచించినట్లు తెలుస్తోంది. ట్రిబ్యునల్ 1951 నవంబర్ 27 న తన తీర్పును వెలువరించింది మరియు "మిల్లు యొక్క ప్రస్తుత సంపాదన సామర్థ్యం అధిక వేతనాలు మరియు అధిక కరువు భత్యం ఇవ్వడానికి ఆటంకం కలిగిస్తుంది" అని పేర్కొంది. ఈ తీర్పుపై ఉద్యోగులు అప్పీలేట్ ట్రిబ్యునల్ లో అప్పీల్ చేశారు. ఈ అప్పీల్ పెండింగ్ లో ఉండగానే అజ్మీర్ చీఫ్ కమిషనర్ రాష్ట్రంలోని టెక్స్ టైల్ పరిశ్రమలో కార్మికుల కనీస వేతనాలను కనీస వేతనాల చట్టము నిబంధనల ప్రకారం నిర్ణయించేందుకు చర్యలు తీసుకున్నారు. ఇదివరకే చెప్పినట్లు 1952 జనవరి 17న ఒక కమిటీని ఏర్పాటు చేసారు, అది 1952 అక్టోబర్ 4న తన నివేదిక సమర్పించింది, ఆ తర్వాత 1952 అక్టోబర్ 7న కనీస వేతనాల రేట్లను నిర్ణయిస్తూ అధిసూచన జారీ చేయగా, దీనిపై పిటిషనర్ కంపెనీతో సహా పలు టెక్స్ టైల్ కంపెనీలు రిట్ పిటిషన్లు దాఖలు చేశాయి. ఈలోగా కంపెనీ కార్మికులు దాఖలు చేసిన అప్పీలు ఎప్పటిలాగే అప్పీలేట్ ట్రిబ్యునల్ ముందు కొనసాగింది. అప్పీలేట్ ట్రిబ్యునల్ ఈ కేసును తదుపరి దర్యాప్తు కోసం తిరిగి ఇండస్ట్రియల్ ట్రిబ్యునల్ కు పంపింది మరియు 1953 సెప్టెంబర్ 8న తన తుది తీర్పును ఇచ్చింది, దీని ద్వారా చీఫ్ కమిషనర్ కనీస వేతనం రూ. 56 నిర్ణయించడాన్ని తిరస్కరించింది మరియు కరువు భత్యంతో సహా కనీస వేతనాలను రూ. 35 గా మాత్రమే నిర్ణయించింది. అజ్మీర్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన కనీస వేతనాలు పూర్తిగా నిషిద్ధమని, ఆ వేతనాలు చెల్లించి కంపెనీ తన వ్యాపారాన్ని కొనసాగించడం ఎంతమాత్రం సాధ్యం కాదని కంపెనీ తన పిటిషన్ లో పేర్కొంది. తదనుగుణంగా, కంపెనీ తన మిల్లులను 1953 ఏప్రిల్ 1 నుండి మూసివేసింది. కంపెనీ మిల్లులో సుమారు 1500 మంది కార్మికులు పనిచేస్తుండగా, 1954 జనవరి నుంచి కొన్ని వందల మంది ఇండస్ట్రియల్ ట్రిబ్యునల్ నిర్ణయించిన రూ. 35 వేతనాలకు పనిచేయడానికి

సంసిద్ధత వ్యక్తం చేస్తూ మిల్లులను తెరవాలని వారు మేనేజింగ్ అధికారులను సంప్రదించినట్లు తెలుస్తోంది. ఇండస్ట్రియల్ ట్రిబ్యునల్ నిర్ణయించిన వేతనాలతో పనిచేయడానికి మెజారిటీ కార్మికులు అంగీకరించినప్పటికీ, కనీస వేతనాల చట్టము ప్రకారం నిర్ణయించిన వేతనాలు చెల్లించకపోవడం క్రిమినల్ నేరంగా పరిగణిస్తున్నందున కంపెనీ మిల్లులను తెరవలేకపోతోంది. ఈ స్థితి మరియు కనీస వేతనాల చట్టం కంపెనీ తన వ్యాపారాన్ని కొనసాగించడానికి అడ్డంకిగా ఉన్నందున , తనకు మరియు దాని కార్మికులకు మధ్య అంగీకరించిన షరతుల ప్రకారం , కనీస వేతన చట్టంలోని భౌతిక నిబంధనల రాజ్యాంగ చెల్లుబాటును సవాలు చేస్తూ కంపెనీ పిటిషన్ నం . 188/1954 దాఖలు చేసింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన కనీస వేతనాల కంటే తక్కువకు పనిచేయడానికి సిద్ధంగా ఉన్న కార్మికులు కంపెనీ ఆరోపణలన్నింటినీ సమర్థిస్తూ మరో పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. ఈ రెండు పిటిషన్లకు మద్దతుగా వాదనలు వినిపిస్తున్న శ్రీ సీర్వాయి, కనీస వేతనాల చట్టములోని భౌతిక నిబంధనలు చట్టవిరుద్ధమని, రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19(1) (జి) ప్రకారం హామీ ఇవ్వబడిన యజమానులు మరియు ఉద్యోగుల ప్రాథమిక హక్కులకు విరుద్ధంగా ఉన్నాయని, ఆ ఆర్టికల్ లోని ఉప వాక్యము (6) ద్వారా వాటికి రక్షణ లేదని నిర్ణయించాల్సిందిగా మమ్మల్ని కోరారు.

కనీస వేతనాల చట్టము యజమాని హక్కులపై అసమంజసమైన ఆంక్షలు విధించిందని, కనీస వేతనాలు చెల్లించడానికి సిద్ధంగా లేకపోతే వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారం చేయకుండా నిరోధించబడుతుందని గౌరవ న్యాయవాది వాదించారు. ఉద్యోగుల హక్కులు కూడా పరిమితం చేయబడతాయి, వారు మరియు వారి యజమానుల మధ్య అంగీకరించిన నిబంధనల ప్రకారం ఏదైనా వ్యాపారం లేదా పరిశ్రమలో పనిచేయకుండా నిలిపివేయబడతారు. కనీస వేతనాల నిర్ధారణకు సంబంధించిన నిబంధనలు అసమంజసంగా, ఏకపక్షంగా ఉన్నాయని ఎత్తిచూపారు. మొత్తం విషయం "సంబంధిత ప్రభుత్వం" విచక్షణాధికారానికి వదిలివేయబడింది మరియు ఒక కమిటీని నియమించినప్పుడు కూడా, అటువంటి కమిటీ యొక్క నివేదిక లేదా సలహాకి ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉండదు. కమిటీ నిర్ణయమే అంతిమమని, తదుపరి సమీక్షకు గానీ, ఏ కోర్టులోనూ సవాలు చేయడానికి గానీ అవకాశం ఉండదన్నారు. ఈ చట్టము విధించిన ఆంక్షలు పూర్తిగా అసమంజసంగా మరియు అణచివేతకు గురిచేస్తున్నాయని, కేవలం ఆర్థిక కారణాల వల్ల కనీస వేతనాలు చెల్లించలేని, శ్రమను దోపిడీ చేసే ఉద్దేశం లేని ఒక వర్గం యజమానులకు సంబందించి అని గౌరవ న్యాయవాది పేర్కొన్నారు. అటువంటి సందర్భంలో చట్టములోని నిబంధనలకు, దాని దృష్టిలో ఉన్న లక్ష్యానికి సహేతుకమైన సంబంధం లేదు. ఈ వాదనలను సరైన క్రమంలో పరిశీలిస్తాం

కేవలం శారీరక జీవనోపాధిని మాత్రమే కాకుండా ఆరోగ్యాన్ని, హుందాతనాన్ని కాపాడే కార్మికులకు జీవన వేతనాలు కల్పించడం ప్రజల సాధారణ ప్రయోజనాలకు దోహదపడుతుందనడంలో సందేహం లేదు. మన రాజ్యాంగంలోని 43వ ఆర్టికల్ లో పొందుపరిచిన రాజ్య విధానము యొక్క ఆదేశిక సూత్రములలో ఇది ఒకటి. 1928లో జెనీవాలో కనీస వేతనాల

స్థిరీకరణ యంత్రాంగం యొక్క సదస్స జరిగింది, ఆ సదస్సలో ఆమోదించిన తీర్మానాలను అంతర్జాతీయ కార్మిక నియమావళిలో పొందుపరిచిన విషయం తెలిసిందే. ఈ తీర్మానాలను అమలు చేయాలనే ఉద్దేశ్యంతోనే కనీస వేతనాల చట్టాన్ని ఆమోదించినట్లు చెబుతారు (చూడండి *ఎస్. ఐ. ఎస్ట్. మొదలైన*. వర్సెస్ *మద్రాస్ రాష్ట్రం* (1954) ((1954) 1 ఎం. ఎల్. జె. 518,521.). కార్మికులకు కనీస వేతనాలు లభించాలంటే, వారి యజమానుల దోపిడీ నుంచి వారిని రక్షించాలంటే, వారి కాంట్రాక్టు స్వేచ్ఛపై ఆంక్షలు విధించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉందని, ఇలాంటి ఆంక్షలు ఏ రకంగానూ సహేతుకం కాదని చెప్పలేమన్నారు. మరోవైపు పేదరికం, నిస్సహాయత కారణంగా కార్మికులు తక్కువ వేతనాలకు పనిచేయడానికి సిద్ధంగా ఉన్నప్పటికీ తమ కార్మికులకు కనీస వేతనాలు చెల్లించాలని ఒత్తిడి చేస్తే యజమానులు మొరపెట్టుకోలేరు.

కేవలం ఆర్థిక కారణాల వల్ల అధికారులు నిర్ణయించిన కనీస వేతనాలు చెల్లించలేక, కార్మికుల శ్రమను దోపిడీ చేసే ఉద్దేశం లేని ఒక నిర్దిష్ట వర్గం యజమానులకు ఈ చట్టములోని నిబంధనలు తీవ్రంగాను మరియు అణచివేతకు గురిచేస్తున్నాయని శ్రీ నీర్వాయి వాదనను మనం నిజంగా హర్షించలేము. కార్మికులకు సంబంధిత జీవన వేతనాలు లభించాలన్నది సామాన్య ప్రజా ప్రయోజనమైతే, యజమానుల ఉద్దేశాలు మంచివైనా, చెడ్డవైనా అసంబద్ధమైనవి. వ్యక్తిగత యజమానులకు ఈ క్రింద నిర్ణయించిన కనీస వేతనాల ఆధారంగా వ్యాపారాన్ని కొనసాగించడం కష్టంగా ఉండవచ్చు. కానీ అది మాత్రం ఆ నిర్దిష్ట యజమానుల ఆర్థిక పరిస్థితుల కారణంగా ఉండాలి. అసమంజసంగా ఉందని చట్టాన్ని కొట్టివేయడానికి అది కారణం కాజాలదు.

కనీస వేతనాలను నిర్ణయించే ప్రక్రియకు సంబంధించి, "సంబంధిత ప్రభుత్వానికి" నిస్సందేహంగా చాలా పెద్ద అధికారాలు ఇవ్వబడ్డాయి. అయితే వేతనాలు నిర్ణయించే ముందు కమిటీని నియమిస్తే వారి సలహాలు, తద్వారా ప్రభావితమయ్యే అవకాశం ఉన్న వ్యక్తులు చేసిన ప్రతిపాదనలపై వచ్చిన విజ్ఞప్తులను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. కనీస వేతనాల సవరణకు సంబంధించిన అన్ని సందర్భాల్లో సలహా సంస్థలతో సంప్రదింపులు తప్పనిసరి అని, కనీస వేతనాలను నిర్ణయించే, సవరించే విషయంలో కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు సలహాలు ఇచ్చేందుకు కేంద్ర సలహా మండలిని నియమించాలని చట్టములోని సెక్షన్ 8 చెబుతోంది. అటువంటి కేంద్ర సలహా మండలి వివిధ సలహా సంస్థల పనిని సమన్వయం చేయడానికి సమన్వయ ప్రతినిధిగా కూడా వ్యవహరించాల్సి ఉంటుంది. కమిటీలు లేదా సలహా మండలిలలో, యజమానులు మరియు ఉద్యోగులు సమాన సంఖ్యలో ప్రతినిధులను కలిగి ఉంటారు మరియు వారితో పాటు కొంత మంది స్వతంత్ర సభ్యులు ఉన్నారు, వారు ఈ విషయంపై నిష్పక్షపాత మరియు నిష్పక్షపాత దృక్పథాన్ని తీసుకుంటారని భావిస్తారు. మా అభిప్రాయం ప్రకారం, ఈ నిబంధనలు "సంబంధిత ప్రభుత్వం" యొక్క ఏదైనా తొందరపాటు లేదా నిలకడలేని నిర్ణయం నుండి సంబంధిత రక్షణ కల్పిస్తాయి. సంబంధిత సందర్భాల్లో ఈ చట్టములోని నిబంధనల అమలు నుంచి మినహాయింపులు ఇచ్చే అధికారం కూడా "సంబంధిత

ప్రభుత్వానికి" ఇవ్వబడింది. "సంబంధిత ప్రభుత్వం" తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని మరియు త పునః సమీక్షించడానికి నిస్సందేహంగా ఎటువంటి నిబంధన లేదు, కానీ చట్టములోని నిబంధనలను అసమంజసంగా మారుస్తాయని మేము అనుకోము. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19 (1) (జి) కింద హామీ ఇవ్వబడిన వ్యాపార లేదా వ్యాపార స్వేచ్ఛను కొంత వరకు ఆటంకం కలిగించినప్పటికీ, సాధారణ ప్రజాప్రయోజనాల దృష్ట్యా విధించబడుతున్న ఆంక్షలు ఆర్టికల్ 19 లోని ఉపవాక్యము (6) నిబంధనల ద్వారా రక్షించబడతాయని మా అభిప్రాయము.

ఫలితంగా పిటిషన్లు కొట్టివేయబడ్డాయి. ఖర్చుల విషయంలో ఏ ఉత్తర్వులు ఇవ్వము.

పిటిషన్లు కొట్టివేయబడ్డాయి.